

INVESTIȚIILE ÎN CAPITALUL UMAN ÎN CONTEXTUL CREĂRII NOII ECONOMII

Victoria TROFIMOV, Angela CUȘNIR

Catedra Economie Generală și Relații Economice Internaționale

Dans le présent article les auteurs soulignent l'importance des investissements dans le capital humain pour l'édification et la croissance du bien-être humain dans une nouvelle économie. La République de Moldavie reconnaît l'adhésion à l'économie globale fondée sur la cognition et sur l'innovation comme une priorité nationale. Ceci étant, les investissements dans le capital humain se voient d'une importance majeure pour le développement du pays, dans le contexte de la formation d'une nouvelle société, et doivent être réalisées de telle façon que toute la société en puisse bénéficier.

În literatura economică tot mai des întâlnim categoria de nouă economie, care se definește ca un fenomen de amploare ce reprezintă o sinteză complexă între economia digitală, cunoaștere, inovare, globalizare, dezvoltare durabilă.

Conceptele de bază ale noii economii sunt următoarele:

- ✓ Dezvoltarea accelerată a tehnologiilor informaționale și de comunicații;
- ✓ Apariția unor noi activități efectuate de/și la distanță;
- ✓ Activitățile existente sunt realizate mai repede, mai performant și la un cost mai scăzut;
- ✓ Apariția unor noi sectoare economice cu o creștere/dezvoltare impresionantă;
- ✓ Amploarea activităților imateriale și a proceselor de învățare;
- ✓ Inovarea și competiția constituie motorul dezvoltării;
- ✓ Schimbări structurale rapide și profunde la nivel macroeconomic, microeconomic și social;
- ✓ Caracterul global al schimbărilor tehnologice și al activităților economice;
- ✓ Echilibrarea activităților între nivelurile local, regional și global.

Printre procesele principale, care au loc în noua economie, considerăm necesar a menționa în special următoarele:

- dezvoltarea accelerată a tehnicilor și tehnologiilor de comunicație avansate;
- creșterea investițiilor în capitalul uman;
- „explozia” Internet-ului;
- dezvoltarea comerțului electronic;
- apariția unor noi modele de realizare a afacerilor și restructurarea firmelor;
- promovarea de noi reguli și forme de organizare, bazate pe inovare;
- extinderea formelor de activitate și de muncă la distanță.

„Encyclopedia of the new economy” relatează: „Atunci când vorbim despre noua economie, vorbim despre o lume în care oamenii lucrează cu creierii în locul mâinilor. O lume în care tehnologia comunicațiilor creează competiție globală în toate sferele vieții economice. O lume în care inovația este mai importantă decât producția de masă. O lume în care schimbarea rapidă este o constantă. O lume care e cel puțin la fel de diferită de cea care a fost înainte, cum a fost lumea industrială de predecesora sa agricolă”.*

Jean - Jacques Servan - Schreiber relevă că „...revoluția în cunoaștere nu este o simplă frază, ci un fenomen pe care trebuie să-l înțelegem. Ea nu se plasează în viitor, ci în prezentul imediat. Singura sursă reală de putere de acum înainte va fi crearea de noi cunoștințe...Dacă vom pune în aplicare un volum mai mare de cunoștințe și dacă vom răspândi neîncetat semințele și roadele cunoașterii printre populațiile continentelor, vom crea o lume nouă. Aceasta este *noua economie* a unei lumi în care vor trebui mobilizate resursele umane făcând din *omul însuși prima dintre materiile prime*”.

O trăsătură de bază a noii economii constă în amplificarea rolului capitalului uman, ca forță motrice în economie ce poate impulsiona considerabil activitatea economică.

* Wired Digital a realizat un lexicon de termeni și definiții pentru „noua economie”, denumit „Encyclopedia of the new economy”.

Termenul „capital uman” a apărut în literatura economică în anul 1961, în articolul „Investiția în capitalul uman” publicat de Theodore W. Schultz. Ulterior, o serie de economiști, între care un loc aparte deține Gary S. Becker, au fundamentat și dezvoltat teoria capitalului uman.

Investiția în capitalul uman reprezintă orice activitate menită să asigure o sporire a calităților productive ale factorului uman. Ea cuprinde:

- ✓ cheltuielile făcute pentru educație și pregătirea profesională a resurselor umane;
- ✓ cheltuielile făcute pentru căutarea unui loc de muncă;
- ✓ cheltuielile alocate pentru asigurarea sănătății;
- ✓ eforturile familiale făcute, atât înainte de intrarea în sistemul de învățământ primar, liceal, cât și în cel universitar și postuniversitar.

În Capitolul X al cunoscutei lucrări „Avuția națiunilor”, A. Smith relevă că „...un om, pentru a cărui instruire se cheltuiește multă muncă și timp, trebuie să dovedească un nivel superior de calificare și de dexteritate, putând fi astfel comparat cu orice mașină scumpă, dar performantă...”. Astfel, încă „părintele” teoriei economice înțelege că investițiile în capitalul uman reprezintă cheia succesului în asigurarea performanței activității economice.

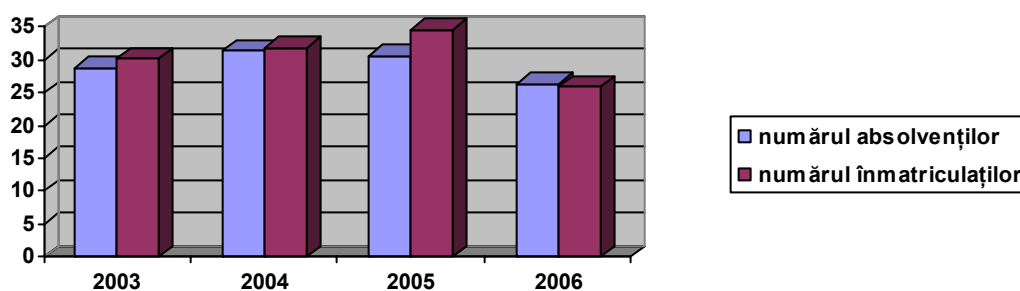
De asemenea, Alfred Marshall menționează în opera sa „Principii de economie politică” că dorința de creștere a bunăstării unei națiuni schimbă accentul de pe investiția în capitalul material în investiția pe capitalul uman.

De acest fapt sunt conștiente toate statele dezvoltate, alocând pentru educație și învățământ sume considerabile din bugetul de stat. Nici sectorul real nu face excepție. În SUA, cheltuielile corporațiilor privind pregătirea profesională constituie aproximativ 1/3 din ceea ce cheltuie țara pentru studii la nivel de colegiu.

De exemplu, compania „Motorolla” anual cheltuiește pentru creșterea nivelului calificării personalului 2,6% din fondul de salarizare, iar investițiile în capitalul uman le consideră cele mai profitabile.

În această ordine de idei și Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a Republicii Moldova consideră educația ca una dintre dimensiunile fundamentale ale dezvoltării. Astfel, politica statului în domeniul educației va trebui să urmărească atât normalizarea în ansamblu a actualei situații precare a învățământului obligatoriu în teritoriu, cât și realizarea unor deziderate noi specifice conceptului dezvoltării durabile. Cea mai actuală, dificilă și multidimensională problemă este instituirea unor mecanisme de management și finanțare a învățământului, care ar garanta dezvoltarea echilibrată a sistemului de instruire în ansamblu și accesul fiecărui copil și tânăr la educație și pregătire profesională în condiții normale.

În acest context, ni se pare nefondată decizia guvernului de a limita admiterea absolvenților școlilor și liceelor în instituțiile de învățământ superior, cel puțin raportată la studiile prin contract. Acest fapt poate fi tratat și ca o limitare a drepturilor fundamentale ale omului la instruire. Cele prezentate în Figura 1 ilustrează că în anul 2006, pentru prima dată în ultimii patru ani, numărul înmatriculațiilor în instituțiile de învățământ superior a fost mai mic decât numărul absolvenților liceelor și școlilor medii de cultură generală (cifra înmatriculațiilor include și o parte din absolvenții anilor precedenți).

Sursa: Elaborat de autori în baza Raportului Biroului Național de Statistică „Dezvoltarea Social-Economică a Republicii Moldova în anul 2006”.

Fig.1. Corelația dintre numărul absolvenților liceelor și școlilor medii de cultură generală și numărul înmatriculațiilor în instituțiile de învățământ superior.

Principalii factori care influențează investiția în capitalul uman sunt:

- ✓ Starea generală a economiei
- ✓ Decalajele existente în distribuirea veniturilor
- ✓ Lungimea și stabilitatea fluxului de venituri
- ✓ Costurile
- ✓ Renta de abilitate
- ✓ Venitul marginal al investiției în capitalul uman și rata de recuperare a investiției în capitalul uman.

Cercetările recente ale autorilor Roger Ibbotson și Gary Brinson au încercat să cuantifice contribuția capitalului uman la sporirea bunăstării sociale. Dacă în anul 1946, în Marea Britanie, capitalul uman asigură circa jumătate din bunăstarea acestei țări, atunci în anul 1989 circa 80% din bunăstarea țărilor dezvoltate a fost asigurată pe baza contribuției capitalului uman, actualmente – circa 90%.

Este incontestabil rolul capitalului uman în edificarea noii economii. Savanții-economiști din „Școala de la Chicago” (J.Mincer, Th.Schultz, G.Becker) au identificat că principală tendință a noii economii constă în creșterea importanței capitalului uman pe seama slăbirii „dogmei” capitalului fizic. Pentru a sublinia aceste tendințe, Peter Drucker a găsit termenul „societate a cunoașterii”, cu pandantele sale: managementul antreprenorial și inovația tehnologică. Iar Michael Porter a fundamentat ideea dezvoltării economice, bazate pe inovații tehnologice și cunoștințe. Astfel, aceste idei deschid o perspectivă mai largă de studiu a conceptului „noui economii”. Ea tratează activitatea economică ca un segment al „corpusului social”, nu ca un mecanism tehnic.

Totodată, ținem să menționăm corelația care există între investiția în capitalul uman și indicii de dezvoltare umană. În „Raportul de dezvoltare umană 2006” se menționează că în a.2006 Republica Moldova ocupa locul 114 între 177 țări după Indicele Dezvoltării Umane (IDU), urcând cu o treaptă față de anul precedent. La baza întocmirii clasamentului au stat trei indicatori principali – durata medie a vieții, nivelul de instruire și standardele de viață. Cu un IDU egal cu 0,694, Republica Moldova se plasează printre țările cu o dezvoltare umană medie, situându-se între Uzbekistan (locul 113) și Bolivia (locul 115). Potrivit raportului menționat, durata medie a vieții în Republica Moldova este de 68,1 ani (locul 103 din 177 țări), nivelul de instruire a populației adulte fiind de 98,4% (locul 19 din 128 țări), rata studiilor primare, medii și superioare este în proporție de 70,1% – locul 99 din 172 țări. Produsul intern brut pe cap de locuitor este de 1,729 \$, după capacitatea de cumpărare situând țara noastră pe locul 143 din 172 țări.

Locul pe care îl ocupă Republica Moldova se datorează poziției relativ înalte pe care o ocupă la capitalul nivel de instruire, însă nivelul economic de dezvoltare al țării, relatat prin PIB pe cap de locuitor, denotă probleme grave ce le avem în utilizarea capitalului uman, care se manifestă și prin exodul masiv al forței de muncă calificate din țară.

O serie de studii au relevat că inegalitățile existente între diferitele state ale lumii în ce privește nivelul de dezvoltare – cuantificat, de regulă, prin discrepanțele existente la indicatorul PIB per capita – pot fi explicate și prin diferențele existente în înzestrarea cu factori de producție și, în special, în dotarea cu capital uman.

Concluzii. Rolul capitalului uman în contextul edificării societății informaționale este incontestabil, însă fără o corelare organică între trei componente – membrii societății, stat și economie – nu vom putea realiza obiectivele creării noii economii. Sinergia și articularea acestor trei dimensiuni vor asigura premise favorabile pentru ca acțiunile guvernamentale să conducă la asigurarea unei dezvoltări umane sustenabile pe termen lung.

Bibliografie:

1. Economie. Ediția a V-a. - București: Editura Economică, 2001.
2. Becker G. Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică. Cu referire specială la educație. - București: ALL, 1998.
3. Ducker P. Inovația și sistemul antreprenorial. - București: Editura Enciclopedică, 1993.
4. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă. - Chișinău 2000.
5. www.moldova-suverană.md

Prezentat la 05.10.2007